

POPIS SOUČASNÉHO STAVU NASTAVENÍ ROVNÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ VE ŠKOLÁCH VE SO ORP DOMAŽLICE A SO ORP HORŠOVSKÝ TÝN

Dokument Popis současného stavu nastavení rovných příležitostí ve školách ve SO ORP Domažlice a SO ORP Horšovský Týn vznikl v období říjen 2024 - leden 2025 v rámci projektu Místní akční plán rozvoje vzdělávání IV ve SO ORP Domažlice a ve SO ORP Horšovský Týn (MAP).

Skládá se ze čtyř částí. V první části jsou zaznamenány závěry z jednání pracovní skupiny pro rovné příležitosti (PS), v druhé části jsou shrnuty informace z Analytických zpráv pro ORP Domažlice a ORP Horšovský Týn, ve třetí části jsou přiblíženy vybrané oblasti týkající se rovných příležitostí pro území ORP Domažlice a Horšovský Týn a v poslední části jsou zaznamenány příčiny hlavních problémů a návrhy aktivit na jejich zmírnění či odstranění.

ZÁVĚRY Z JEDNÁNÍ PRACOVNÍ SKUPINY PRO ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

Jednání pracovní skupiny pro rovné příležitosti se konalo v listopadu 2024. Jeho členové diskutovali nad otázkami, které byly rozděleny do dvou tematických celků – pro MŠ a ZŠ.

MATEŘSKÉ ŠKOLY

První otázka ohledně mateřských škol se týkala **možnosti nepřijetí dítěte do MŠ**. Členové pracovní skupiny pro rovné příležitosti se shodli na tom, že velmi záleží na nastavení kritérií mateřských škol, přičemž nejdůležitější je spádovost, poté věk dítěte a následně jsou kritéria sestavena dle uvážení ředitelů jednotlivých MŠ. Častým důvodem pro nepřijetí dítěte je naplněná kapacita. Někteří členové uvedli, že se v jejich MŠ s tímto problémem zatím nesetkali. Využívány jsou hojně i **nespádové MŠ**. Rodiče je využívají např. z důvodu dojíždění za prací a nemožnosti vyzvednout dítě do konce pracovní doby. Dalšími důvody mohou být již zmíněná nedostatečná kapacita MŠ, nástup staršího sourozence do ZŠ, kde je zároveň i MŠ, přístup personálu, prostředí MŠ nebo nedostatečný počet aktivit pro děti.

Co se týče **finančních rozdílů** mezi jednotlivými MŠ, tak ty se odvíjí především od rozdílného „školkového“. Výrazný rozdíl ale hrají také aktivity jednotlivých školek (výlety, kulturní akce atd.), které se dle zkušeností členů pracovní skupiny v jednotlivých mateřských školách velmi liší.

ZÁKLADNÍ ŠKOLY

První otázka z oblasti fungování základních škol se týkala **rozdílnosti „vesnických a městských“ ZŠ**. Členové vidí rozdíl především v přístupu k žákům s individuálními vzdělávacími potřebami, který je podporován více ve „vesnických“ školách s menším počtem žáků v porovnání s většími „městskými“ školami. Tato skutečnost však může dle některých členů způsobit odliv žáků

bez speciálních vzdělávacích potřeb do větších „městských“ škol. Naopak nabídka zájmové činnosti, volitelných předmětů a cizích jazyků dle členů nezávisí na lokalitě školy, ale na jejím uvážení, jaké možnosti žákům chce či může nabídnout. Nespornou nevýhodou menších neúplných škol je přestup žáků na druhý stupeň, který s sebou nese dojíždění, změnu prostředí a kolektivu.

K otázce ohledně kvality **práce ZŠ s individuálními potřebami žáků** se členové PS vyjádřili kladně. Členové, kteří zastávají pozici pedagoga, se shodli na tom, že dělají vše pro to, aby byly individuální potřeby žáků naplněny, a naopak členové z řad rodičů či jinak zapojených aktérů do vzdělávání se s žádnými negativními zkušenostmi nesetkali, ale jsou si vědomi toho, že ne všude je situace stejně pozitivní. Důležité je nezapomínat na to, jak daný přístup vnímají žáci.

Ohledně **spádovosti** je jiná situace u ZŠ a MŠ. U ZŠ bývá vybrána nespádová škola především kvůli nevyhovujícímu pedagogickému sboru, upřednostnění menší školy z důvodu nižšího počtu žáků ve třídě, a tudíž individuálnějšímu přístupu pedagogů. Samozřejmě i zde hraje roli dojíždění rodičů za prací. Objevila se také zkušenost s tím, že někteří rodiče upřednostňují umístění svého dítěte do ZŠ, na kterou chodili oni sami. V otázce **nepřijetí žáka na ZŠ z důvodu plné kapacity** se dle členů většinou nestává, že by ZŠ nemohla žáka z tohoto důvodu přijmout, ale není to pravidlem. Jedna členka uvedla, že nebylo její dítě přijato na ZŠ právě z důvodu plné kapacity. Někteří členové mají zkušenost s tím, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nebyli přijati na ZŠ proto, že škola neměla kompetence, kapacitu a nástroje k tomu, aby mohla s těmito žáky plnohodnotně pracovat.

Podobně jako u MŠ jsou **finanční nároky** jednotlivých ZŠ velmi rozdílné. Některé školy poskytují kompletní servis v zajištění školních pomůcek – pro žáky objednávají výtvarné pomůcky, balíky sešitů i pracovní sešity. Učebnice nechávají na školní náklady balit v knihovně. Rodičům je vždy na konci roku předem známá částka, kterou mají na další školní rok uhradit. Díky množstevní slevě je pak nesrovnatelně menší než na jiných školách. To ale nefunguje zdaleka všude. Např. „vesnické“ ZŠ, musí počítat navíc i s náklady na dopravu, zatímco „městské“ ZŠ, pokud se akce koná ve městě, si mohou dojít pěšky. Dále je třeba také zmínit problematiku žáků ze sociálně vyloučených lokalit, jejichž rodiče nejsou schopni či ochotni vynaložit potřebné finanční prostředky nutné k uhrazení různých školních aktivit či potřeb.

ANALYTICKÁ ZPRÁVA ORP DOMAŽLICE A HORŠOVSKÝ TÝN

V dubnu 2024 aktualizovala PAQ Research analytické zprávy pro všechna ORP. Druhé vydání reportů přineslo aktualizovaná data, a ještě detailnější pohled na slabá a silná místa ve vzdělávání a sociálních podmínkách v mikroregionu. Dále jsou blíže shrnuta nejdůležitější zjištění a doporučení pro ORP Domažlice a ORP Horšovský Týn. Podrobnější informace k jednotlivým doporučením pro ORP Domažlice a ORP Horšovský Týn lze získat na webových stránkách PAQ Research.

ORP DOMAŽLICE

V ORP Domažlice silně souvisí výsledky vzdělávání se sociálními podmínkami v území. V některých ORP ovšem dokáží sociální podmínky překonávat, jinde vzdělávání naopak zaostává. V ORP Domažlice výsledky vzdělávání odpovídají sociálním podmínkám. Zlepšovat výsledky vzdělávání mohou pomáhat vytipované faktory úspěchu.

VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

1. Vzdělávací neúspěšnost: **vysoká**

Zahrnuje nejzávažnější problémy ve vzdělávání (nedokončování, opakování, neprospívání, absence), které zásadně komplikují budoucí život.

Tabulka č. 1: Porovnání vstupních ukazatelů vzdělávací neúspěšnosti v ORP Domažlice se sociálně podobnými ORP

Vstupní ukazatele	ORP Domažlice	Sociálně podobná ORP
Nedokončování ZŠ	4,6 %	3,5 %
Neprospívání	1,9 %	1,3 %
Opakování ročníku	0,9 %	0,7 %
Absence	74,3 h	84,9 h

Zdroj: Analytická zpráva ORP Domažlice (PAQ Research)

Tabulka č. 1 porovnává jednotlivé hlavní vstupní ukazatele, které dohromady tvoří ukazatel „vzdělávací neúspěšnost“ v ORP Domažlice, s ORP, ve kterých je podobná sociální situace. Podobnost se určuje na základě destabilizující chudoby a socioekonomického znevýhodnění. Mezi hlavní vstupní ukazatele sloužící k výpočtu vzdělávací neúspěšnosti patří: **nedokončování ZŠ, neprospívání, opakování ročníku a absence.**

První hlavní vstupní ukazatel **nedokončování ZŠ** vyjadřuje procentuální podíl žáků z ORP, kteří ukončili povinnou školní docházku dříve než v 9. ročníku ze všech žáků, kteří v daném roce a ORP ukončili povinnou školní docházku. Výpočet zahrnuje žáky v běžných (včetně víceletých gymnázií) a speciálních třídách běžných škol a škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Jedná se o průměr za školní roky 2018/2019 až 2022/2023.

Ukazatel **neprospívání** představuje procentuální podíl žáků ZŠ, kteří na konci školního roku obdrželi na vysvědčení hodnocení „neprospěl/a“ z počtu všech žáků navštěvujících základní školu v ORP. Jedná se o průměr za jeden inspekční cyklus – 6 let (2015 - 2021).

Dalším sledovaným hlavním vstupním ukazatelem je **opakování ročníku**, které popisuje procentuální podíl žáků ZŠ z ORP, kteří opakovali ročník. Ukazatel zahrnuje žáky v běžných třídách a speciálních třídách běžných škol a škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Jde o průměr za školní roky 2018/2019 až 2023/2024.

Absence vyjadřuje průměrný počet zameškaných hodin na jednoho žáka základní školy v ORP. Ve výpočtu bylo počítáno jak s omluvenými, tak neomluvenými zameškanými hodinami. Výsledek je průměrem za jeden inspekční cyklus – 6 let (2015 - 2021).

Následující obrázek č. 1 znázorňuje vzdělávací neúspěšnost jednotlivých ORP (včetně ORP Domažlice a ORP Horšovský Týn) v rámci celé České republiky.

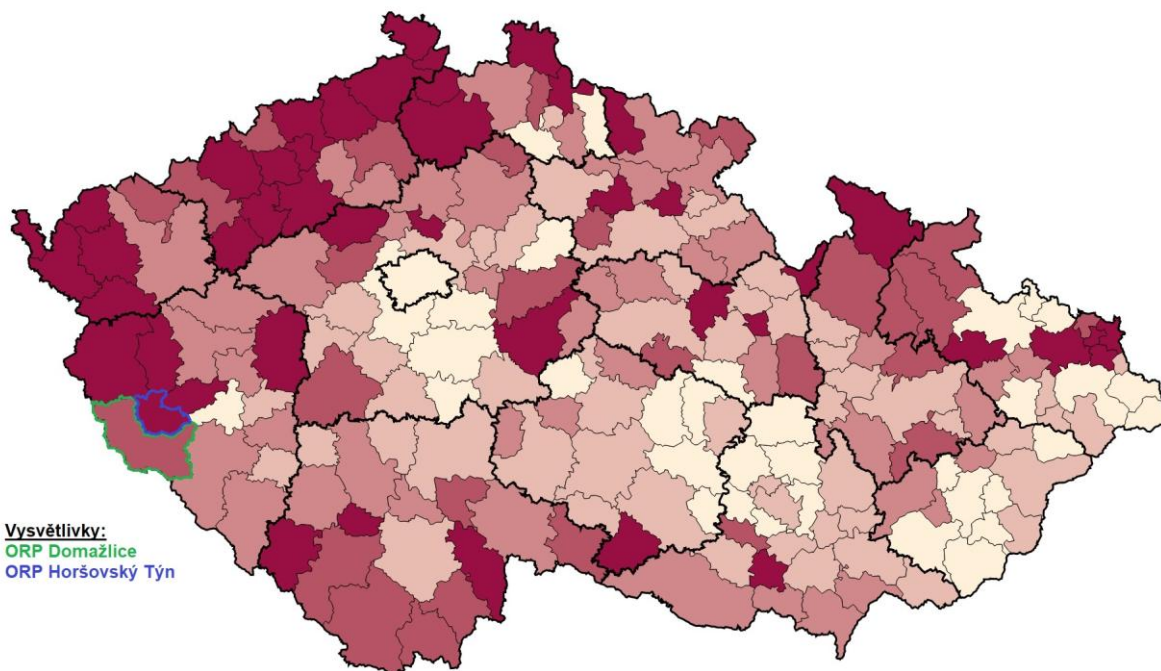
Obrázek č. 1: Vzdělávací neúspěšnost v jednotlivých ORP

Vzdělávací neúspěšnost (expertní pásma, 2023) po ORP

PAQ
research

Vzdělávací neúspěšnost (expertní pásma, 2023)

○ velmi nízká ○ nízká ○ střední ○ vysoká ● velmi vysoká

Vysvětlivky:
ORP Domažlice
ORP Horšovský Týn

Zdroj dat: PAQ Research (výpočet), MŠMT, ČŠI

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

2. Výsledky testování: **slabé**

Výsledky testování odráží míru znalostí a kompetencí. Mají vliv na to, jestli se žáci dostávají na maturitní obory a na vysokou školu. Ukazatel „výsledky testování“ byl vypočítán z výsledků žáků u jednotné přijímací zkoušky (JPZ) a testování ČŠI.

Tabulka č. 2: Porovnání vstupních ukazatelů výsledků testování v ORP Domažlice se sociálně podobnými ORP

Vstupní ukazatele	ORP Domažlice	Sociálně podobná ORP
Žáci 9. tříd v horní pětina JPZ	22,2 %	19,2 %
Žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI	19,8 %	20,0 %
Žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI	13,2 %	15,5 %

Zdroj: Analytická zpráva ORP Domažlice (PAQ Research)

Tabulka č. 2 porovnává vstupní ukazatele, které společně utvářejí ukazatel „výsledky testování“. Tento komplexní ukazatel vyjadřuje úroveň znalostí a kompetencí žáků. Mezi hlavní vstupní ukazatele se řadí: procentuální počet žáků, kteří se umístili mezi nejlepší pětinou v jednotné přijímací zkoušce v 9. ročníku (**žáci 9. tříd v horní pětina JPZ**); procentuální počet žáků, kteří se

umístili v nejlepší kategorii v testování ČŠI v 5. ročníku (**žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI**); procentuální počet žáků, kteří se umístili v nejlepší kategorii v testování ČŠI v 9. ročníku (**žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI**).

Prvním hlavním vstupním ukazatelem jsou **žáci 9. tříd v horní pětině JPZ**, který uvádí podíl žáků, kteří měli v průměru za český jazyk a matematiku výsledky v horní pětině v letech 2017/2018 – 2020/2021. Do tohoto podílu byl přidán odhadovaný podíl žáků víceletých gymnázií, kteří by se umístili v horní pětině výsledků JPZ. To bylo provedeno kombinací dat o počtu žáků na víceletých gymnáziích (2022/23) a výsledcích žáků v testech PISA (2018).

Vstupní ukazatel **žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI** vyjadřuje podíl žáků, kteří měli v průměru za český jazyk a matematiku výsledky v nejlepší kategorii v 9. ročníku v testování z roku 2022. Testování se v ORP zúčastnilo 218 žáků 9. ročníku (průměr za předměty).

Poslední hlavní vstupní ukazatel **žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI** znázorňuje podíl žáků, kteří měli v průměru za český jazyk, matematiku a dovednosti usnadňující učení výsledky v nejlepší kategorii v 5. ročníku v testování z roku 2022. Testování se v ORP zúčastnilo 233 žáků 5. ročníku (průměr za předměty).

Na obrázku č. 2 jsou graficky vyobrazeny indexy výsledků testování pro jednotlivá ORP (včetně ORP Domažlice a ORP Horšovský Týn), které jsou napočteny z výsledků žáků v testování ČŠI v 5. a 9. třídě a z výsledků u jednotné přijímací zkoušky.

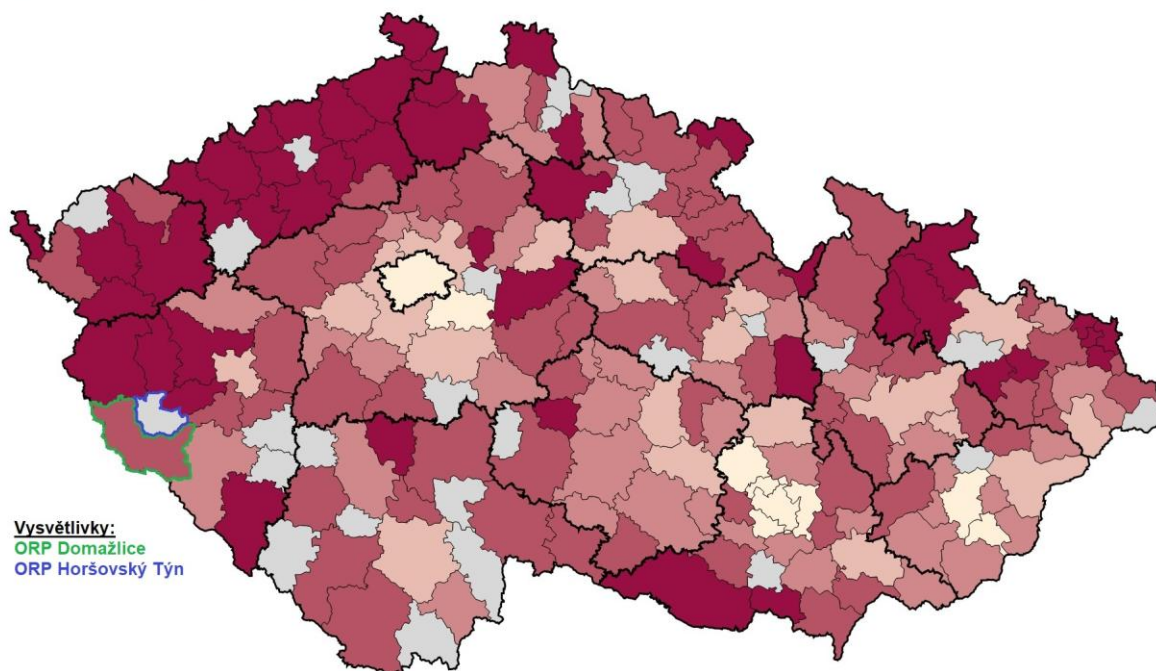
Obrázek č. 2: Výsledky testování v jednotlivých ORP

Výsledky testování (expertní pásma, 2023) po ORP

PAQ
research

Výsledky testování (expertní pásma, 2023)

● velmi slabé ● slabé ● průměrné ● dobré ● velmi dobré ● data chybí

Vysvětlivky:
ORP Domažlice
ORP Horšovský Týn

Zdroj dat: PAQ Research (výpočet), MŠMT, ČŠI

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

KLÍČOVÁ DOPORUČENÍ

PAQ Research stanovila hlavní faktory, které dle jejich analýzy mohou pomoci lepším výsledkům vzdělávání v ORP Domažlice.

- **Řešení vzdělávacího neúspěchu** (Spolupráce škol, zřizovatelů, poradenských, sociálních a dalších služeb)
 - Zajištění pozic podpůrných pracovníků (výchovných poradců, preventistů, asistentů pedagoga, speciálních či sociálních pedagogů, psychologů a dalších) prostřednictvím projektů, podpůrných opatření poraden, zvýšených financí od zřizovatele a jejich společné pravidelné schůzky v rámci ŠPP i metodické vedení v území.
 - Identifikace neprospívajících či jinak ohrožených žáků a následná spolupráce s poradnami, nabídka doučování či mimoškolních aktivit ve škole nebo mimo ni a zajištění materiálních potřeb (pomůcky, školní akce).
 - Vyjasnění pravomocí OSPOD a škol a nastavení systému komunikace (schůzky) pro informovanost obou stran. Zapojení neziskových organizací, sociálně aktivizačních služeb či nízkoprahových zařízení pro řešení školního neúspěchu mimo školu.
 - Organizace každoměsíčních setkání aktérů zapojených do vzdělávání v území (škol, organizací z oblasti sociálních služeb a NNO, OSPOD a dalších) pro řešení vzdělávací neúspěšnosti i zajištění úspěchu každého žáka, včetně žáků nadaných. Stanovení odpovědného subjektu (odbor školství, sociálních věcí, MAP aj.) pro koordinaci setkání a navazujících aktivit.
 - Zamezení vzniku segregovaných škol¹ a při jejich existenci zrušení. Desegregace podporuje vzdělávací úspěch, aspirace a sociální mobilitu.

- **Podpora výsledků vzdělávání a excelence** (ze strany učitelů, ředitelů i zřizovatele)
 - Motivování učitelů ke spolupráci na vzájemné reflexi vlastní práce především prostřednictvím skupinek učících se komunit. Zavádění formativního hodnocení a inovativních metod učiteli, kteří spolupracují s mentory uvnitř škol či externími lektory vzdělávacího centra/kurzu/programu.
 - Podpora vysoké profesionality pedagogů nejen jako odborníků ve svých předmětech, ale i v pedagogických procesech a práci s dětmi a žáky.
 - Využití *Metodického doporučení pro zřizovatele k odměňování ředitelů* v systému výběru, hodnocení a odměňování ředitelů škol. Materiál je určen pro zřizovatele MŠ, ZŠ, ZUŠ a SŠ a uvádí doporučení k procesu odměňování ředitelů škol. Účelem tohoto doporučení je pomoci především menším zřizovatelům nastavit pravidla pro hodnocení práce ředitelů a jejich odměňování a ukotvit je ve vnitřních předpisech obce.

¹ *Segregované školy jsou vzdělávací instituce, kde jsou děti/žáci rozdělováni podle určitých charakteristik (např. pohlaví, národnost, sociální úroveň rodiny atd.). Tento jev je v různých zemích vnímán odlišně – někde jako pokrok, jinde jako diskriminace. Segregace vede k nerovnostem ve vzdělání a snižuje přístup k budoucím příležitostem, což často prohlubuje sociální rozdíly. Žáci tak vyrůstají s omezeným rozhledem a chybí jim příležitosti, které mají děti v běžných školách. Kvůli horšímu vzdělání mívají v budoucnu menší šanci najít si dobré zaměstnání nebo získat lepší bydlení. Segregace může být buď formální - řízená státem, nebo neformální, kdy oddělení vyplývá např. z důvodu geografického rozložení území nebo finanční situace rodin.*

- **Dostupné a kvalitní předškolní vzdělávání**
 - Snaha o co největší zapojení znevýhodněných a dětí žijících v chudobě do předškolního vzdělávání, a to alespoň od 3 let. Pomoc rodičům s kontaktem a zápisem do MŠ.
 - Minimalizace bariér docházky a hladkého fungování v MŠ – obědy zdarma, doprava do mateřské školy, podpora pedagogických sborů MŠ a ZŠ pro práci se znevýhodněnými dětmi.
- **Financování škol**
 - Zajistit dostatečný příspěvek na provoz škol k zajištění výuky (vybavení) a kvalitní pedagogické práce (odměňování učitelů, podpůrného personálu) i nepedagogické správy škol.
 - Uvolnit prostor ředitelům a vedení škol k zaměření se na pedagogické vedení škol tak, že bude alespoň část nepedagogické práce a správy majetku zajištěna zřizovatelem.
- **Personální zajištění**
 - Zajištění podmínek a motivačních nástrojů pro získání kvalifikovaných a aprobovaných pedagogů a podpůrného personálu ve školách ze strany zřizovatele. Zajištění kvalitního uvádění začínajících učitelů do profese.

ORP HORŠOVSKÝ TÝN

V ORP Horšovský Týn silně souvisí výsledky vzdělávání se sociálními podmínkami v ORP. V některých ORP ovšem dokáží sociální podmínky překonávat, jinde vzdělávání naopak zaostává. V ORP Horšovský Týn je vzdělávací neúspěšnost vyšší než v sociálně podobných ORP. Zlepšovat výsledky vzdělávání mohou pomáhat vytipované faktory úspěchu.

VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

1. Vzdělávací neúspěšnost: **velmi vysoká**

Zahrnuje nejzávažnější problémy ve vzdělávání (nedokončování, opakování, neprospívání, absence), které zásadně komplikují budoucí život.

Tabulka č. 3: Porovnání vstupních ukazatelů vzdělávací neúspěšnosti v ORP Horšovský Týn se sociálně podobnými ORP

Vstupní ukazatele	ORP Horšovský Týn	Sociálně podobná ORP
Nedokončování ZŠ	7,5 %	4,1 %
Neprospívání	2,2 %	1,5 %
Opakování ročníku	1,2 %	0,7 %
Absence	87,8 h	88,5 h

Zdroj: Analytická zpráva ORP Horšovský Týn (PAQ Research)

Tabulka č. 3 srovnává dílčí hlavní vstupní ukazatele, které dohromady utváří ukazatel „vzdělávací neúspěšnost“ v ORP Horšovský Týn, s ORP, ve kterých je podobná sociální situace, která se ve velké míře odráží na vzdělávací (ne)úspěšnosti dětí a žáků. Podobnost se určuje na základě destabilizující chudoby a socioekonomického znevýhodnění. Mezi hlavní vstupní ukazatele sloužící k výpočtu vzdělávací neúspěšnosti patří: **nedokončování ZŠ, neprospívání, opakování ročníku a absence.**

První vstupní ukazatel **nedokončování ZŠ** vyjadřuje procentuální podíl žáků z ORP, kteří ukončili povinnou školní docházku dříve než v 9. ročníku ze všech žáků, kteří v daném roce a ORP ukončili povinnou školní docházku. Výpočet zahrnuje žáky v běžných (včetně víceletých gymnázií) a speciálních třídách běžných škol a škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Jedná se o průměr za školní roky 2018/2019 až 2022/2023.

Ukazatel **neprospívání** představuje procentuální podíl žáků ZŠ, kteří na konci školního roku obdrželi na vysvědčení hodnocení „neprospěl/a“ z počtu všech žáků navštěvujících základní školu v ORP. Jedná se o průměr za jeden inspekční cyklus – 6 let (2015 - 2021).

Dalším sledovaným hlavním vstupním ukazatelem je **opakování ročníku**, které popisuje procentuální podíl žáků ZŠ z ORP, kteří opakovali ročník. Ukazatel zahrnuje žáky v běžných třídách a speciálních třídách běžných škol a škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Jde o průměr za školní roky 2018/2019 až 2023/2024.

Absence vyjadřuje průměrný počet zameškaných hodin na jednoho žáka základní školy v ORP. Ve výpočtu bylo počítáno jak s omluvenými, tak neomluvenými zameškanými hodinami. Výsledek je průměrem za jeden inspekční cyklus – 6 let (2015 - 2021).

2. Výsledky testování: **index nepočítán**²

Odráží míru znalostí a kompetencí. Mají vliv na to, jestli se žáci dostávají na maturitní obory a na vysokou školu. Ukazatel „výsledky testování“ byl vypočítán z výsledků žáků u jednotné přijímací zkoušky (JPZ) a testování ČŠI.

Tabulka č. 4: Porovnání vstupních ukazatelů výsledků testování v ORP Horšovský Týn se sociálně podobnými ORP

Vstupní ukazatele	ORP Domažlice	Sociálně podobná ORP
Žáci 9. tříd v horní pětině JPZ	9,9 %	17,5 %
Žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI	16,8 %	16,1 %
Žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI	11,5 %	13,1 %

Zdroj: Analytická zpráva ORP Horšovský Týn (PAQ Research)

² Index výsledků testování nebyl vypočítán pro ORP s méně než 250 testovanými žáky a zároveň menší než 50% účastí v testování ČŠI. Hodnota by nebyla vypovídající.

Tabulka č. 4 porovnává jednotlivé hlavní vstupní ukazatele, které společně tvoří ukazatel „výsledky testování“. Tento hlavní ukazatel vyjadřuje úroveň znalostí a kompetencí žáků. Mezi hlavní vstupní ukazatele se řadí: procentuální počet žáků, kteří se umístili mezi nejlepší pětinou v jednotné přijímací zkoušce v 9. ročníku (**žáci 9. tříd v horní pětině JPZ**); procentuální počet žáků, kteří se umístili v nejlepší kategorii v testování ČŠI v 5. ročníku (**žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI**); procentuální počet žáků, kteří se umístili v nejlepší kategorii v testování ČŠI v 9. ročníku (**žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI**); podíl žáků v nejhodnější kategorii testování ČŠI v 5. ročnících (2022).

První hlavní vstupní ukazatel **žáci 9. tříd v horní pětině JPZ** uvádí podíl žáků, kteří měli v letech 2017/2018–2020/2021 v průměru za český jazyk a matematiku výsledky v horní pětině. Do tohoto podílu byl přidán odhadovaný podíl žáků víceletých gymnázií, kteří by se umístili v horní pětině výsledků JPZ. To bylo provedeno kombinací dat o počtu žáků na víceletých gymnáziích (2022/23) a výsledcích žáků v testech PISA (2018).

Vstupní ukazatel **žáci 9. tříd v 1. kategorii testování ČŠI** vyjadřuje podíl žáků, kteří měli v průměru za český jazyk a matematiku výsledky v nejlepší kategorii v 9. ročníku v testování z roku 2022. Testování se v ORP zúčastnilo 131 žáků 9. ročníku (průměr za předměty). Je třeba zdůraznit, že počet testovaných je nízký, a proto hodnota ukazatele nemusí být vypovídající.

Poslední hlavní vstupní ukazatel **žáci 5. tříd v 1. kategorii testování ČŠI** znázorňuje podíl žáků, kteří měli v průměru za český jazyk, matematiku a dovednosti usnadňující učení výsledky v nejlepší kategorii v 5. ročníku v testování z roku 2022. Testování se v ORP zúčastnilo 20 žáků 5. ročníku (průměr za předměty). Opět je třeba zdůraznit, že počet testovaných je nízký, a proto hodnota ukazatele nemusí být vypovídající.

KLÍČOVÁ DOPORUČENÍ

PAQ Research stanovila hlavní faktory, které dle jejich analýzy mohou pomoci lepším výsledkům vzdělávání v ORP Horšovský Týn.

- **Řešení vzdělávacího neúspěchu** (Spolupráce škol, zřizovatelů, poradenských, sociálních a dalších služeb)
 - Zajištění pozic podpůrných pracovníků (výchovných poradců, preventistů, asistentů pedagoga, speciálních či sociálních pedagogů, psychologů a dalších) prostřednictvím projektů, podpůrných opatření poraden, zvýšených financí od zřizovatele a jejich společné pravidelné schůzky v rámci ŠPP i metodické vedení v území.
 - Identifikace neprospívajících či jinak ohrožených žáků a následná spolupráce s poradnami, nabídka doučování či mimoškolních aktivit ve škole nebo mimo ni a zajištění materiálních potřeb (pomůcky, školní akce).
 - Vyjasnění pravomocí OSPOD a škol a nastavení systému komunikace (schůzky) pro informovanost obou stran. Zapojení neziskových organizací, sociálně aktivizačních služeb či nízkoprahových zařízení pro řešení školního neúspěchu mimo školu.
 - Organizace každoměsíčních setkání aktérů zapojených do vzdělávání v území (škol, organizací z oblasti sociálních služeb a NNO, OSPOD a dalších) pro řešení vzdělávací neúspěšnosti i zajištění úspěchu každého žáka, včetně žáků nadaných. Stanovení

odpovědného subjektu (odbor školství, sociálních věcí, MAP aj.) pro koordinaci setkání a navazujících aktivit.

- Zamezení vzniku segregovaných škol a při jejich existenci zrušení. Desegregace podporuje vzdělávací úspěch, aspirace a sociální mobilitu.
- **Podpora výsledků vzdělávání a excelence** (ze strany učitelů, ředitelů i zřizovatele)
 - Motivování učitelů ke spolupráci na vzájemné reflexi vlastní práce především prostřednictvím skupinek učících se komunit. Zavádění formativního hodnocení a inovativních metod učiteli, kteří spolupracují s mentory uvnitř škol či externími lektory vzdělávacího centra/kurzu/programu.
 - Podpora vysoké profesionality pedagogů nejen jako odborníků ve svých předmětech, ale i v pedagogických procesech a práci s dětmi a žáky.
 - Využití *Metodického doporučení pro zřizovatele k odměňování ředitelů* v systému výběru, hodnocení a odměňování ředitelů škol. Materiál je určen pro zřizovatele MŠ, ZŠ, ZUŠ a SŠ a uvádí doporučení k procesu odměňování ředitelů škol. Účelem tohoto doporučení je pomoci především menším zřizovatelům nastavit pravidla pro hodnocení práce ředitelů a jejich odměňování a ukotvit je ve vnitřních předpisech obce.
- **Dostupné a kvalitní předškolní vzdělávání**
 - Snaha o co největší zapojení znevýhodněných a dětí žijících v chudobě do předškolního vzdělávání, a to alespoň od 3 let. Pomoc rodičům s kontaktem a zápisem do MŠ.
 - Minimalizace bariér docházky a hladkého fungování v MŠ – obědy zdarma, doprava do mateřské školy, podpora pedagogických sborů MŠ a ZŠ pro práci se znevýhodněnými dětmi.
- **Financování škol**
 - Zajistit dostatečný příspěvek na provoz škol k zajištění výuky (vybavení) a kvalitní pedagogické práce (odměňování učitelů, podpůrného personálu) i nepedagogické správy škol.
 - Uvolnit prostor ředitelům a vedení škol k zaměření se na pedagogické vedení škol tak, že bude alespoň část nepedagogické práce a správy majetku zajištěna zřizovatelem.
- **Personální zajištění**
 - Zajištění podmínek a motivačních nástrojů pro získání kvalifikovaných a aprobovaných pedagogů a podpůrného personálu ve školách ze strany zřizovatele. Zajištění kvalitního uvádění začínajících učitelů do profese.

VYBRANÉ OBLASTI TÝKAJÍCÍ SE ROVNÝCH PŘÍLEŽTOSTÍ PRO ÚZEMÍ ORP DOMAŽLICE A HORŠOVSKÝ TÝN

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

V České republice se v posledních letech zvyšuje důraz na inkluzivní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Cílem je, aby tyto žáci mohli být součástí běžných školních kolektivů, pokud jim to jejich speciální vzdělávací potřeby umožňují. Školy dostávají podporu ve formě financí na asistenty pedagoga, speciální pomůcky či odbornou pomoc, což umožňuje individuální přístup k těmto žákům. Přesto se inkluze setkává s výzvami, mezi které patří např. nedostatek specializovaných odborníků, komplikace ve financování a potřeba větší metodické a personální podpory pro pedagogy, kteří s žáky se SVP pracují. Následující obrázek č. 3 vyobrazuje podíl žáků běžných základních škol, kteří mají vykázané speciální vzdělávací potřeby v jednotlivých ORP v České republice.

Obrázek č. 3: Procentuální podíl žáků se SVP v jednotlivých ORP

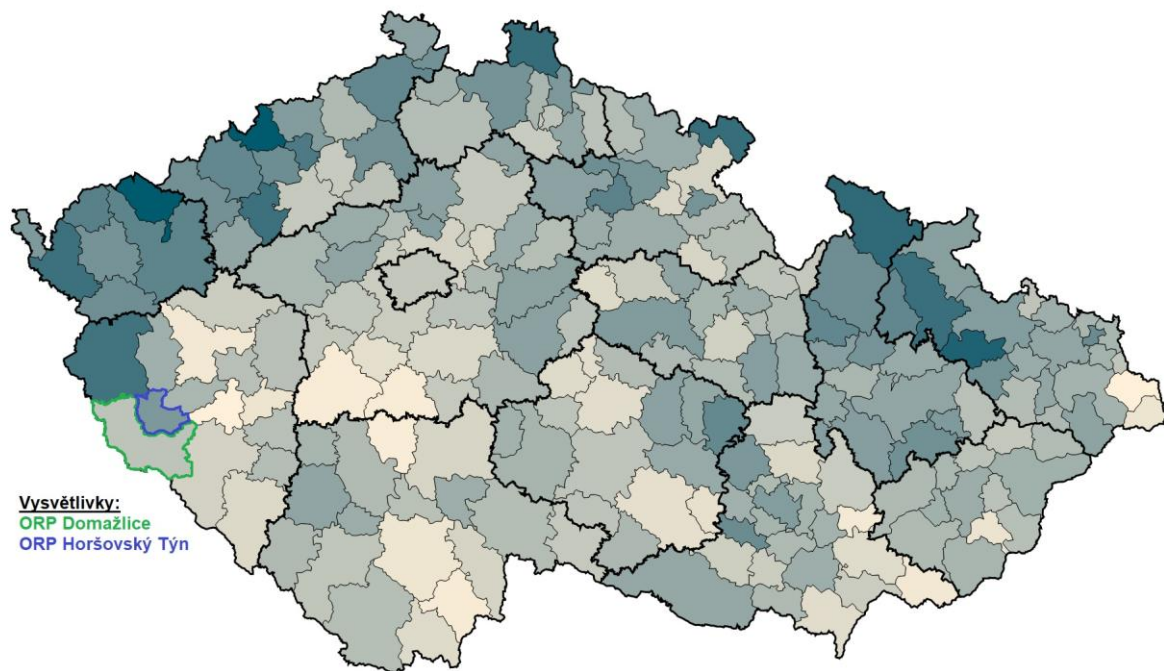
Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (2023/24) po ORP

PAQ
research

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (2023/24)

<9 % 12 15 18 21 >24 %

Průměr ČR: 14,6 %

Zdroj dat: MŠMT

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Ve školním roce 2023/2024 dle výzkumu PAQ Research navštívilo školy na území ORP Domažlice 13,2 % žáků se SVP a na území ORP Horšovský Týn 17,5 % žáků se SVP, přičemž průměr

z celého Plzeňského kraje činí 13,3 % žáků se speciálními vzdělávacími potřebami navštěvující základní školy.

NEDOSTATEK SPECIALIZOVANÝCH ODBORNÍKŮ NA ZŠ

V České republice se neustále zvyšuje potřeba odborníků, zejména školních psychologů a speciálních pedagogů, především kvůli rostoucímu počtu dětí a žáků s poruchami učení, chování nebo duševního zdraví. Školy často čelí problémům s nedostatkem těchto odborníků, a to jak z hlediska financí, tak kapacit. Přestože stát podporuje zlepšení dostupnosti těchto služeb, realita je taková, že mnohé školy mají k dispozici jen omezené zdroje. Obrázek č. 4 a 5 znázorňuje počet základních škol v každém ORP bez úvazku psychologa a speciálního pedagoga.

Obrázek č. 4: Základní školy bez psychologa

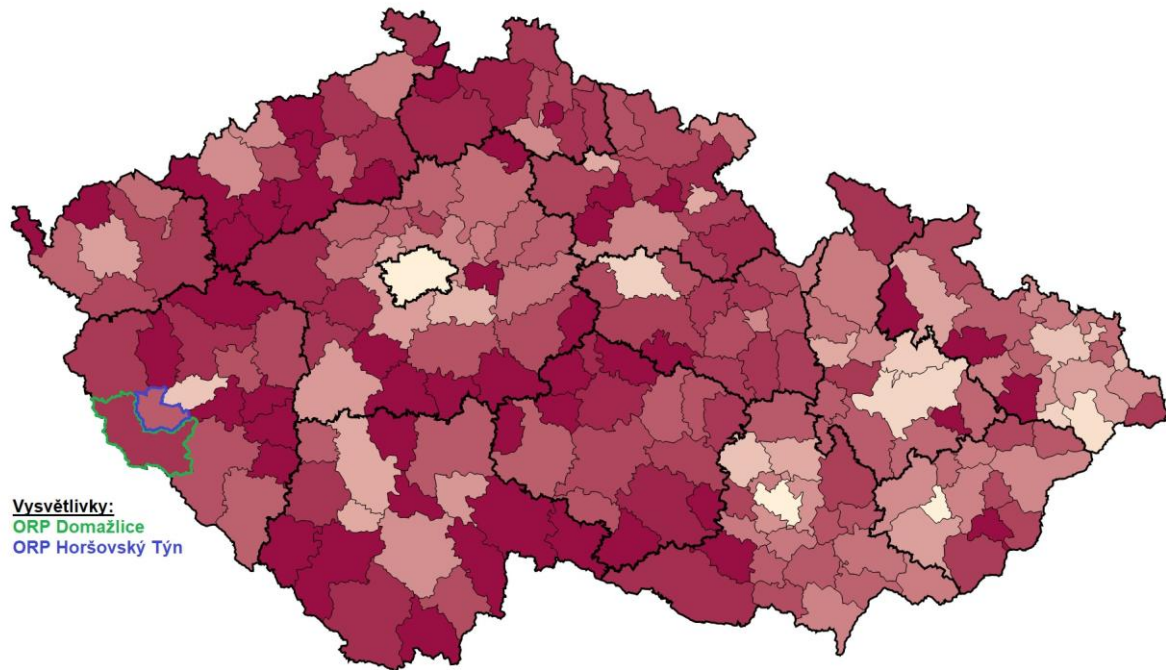
Školy bez psychologa (2023/24) po ORP

Školy bez psychologa (2023/24)

<50 % 60 70 80 90 100 %

Průměr ČR: 81 %

PAQ
research

Vysvětlivky:
ORP Domažlice
ORP Horšovský Týn

Zdroj dat: MŠMT

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Obrázek č. 5: Základní školy bez speciálního pedagoga

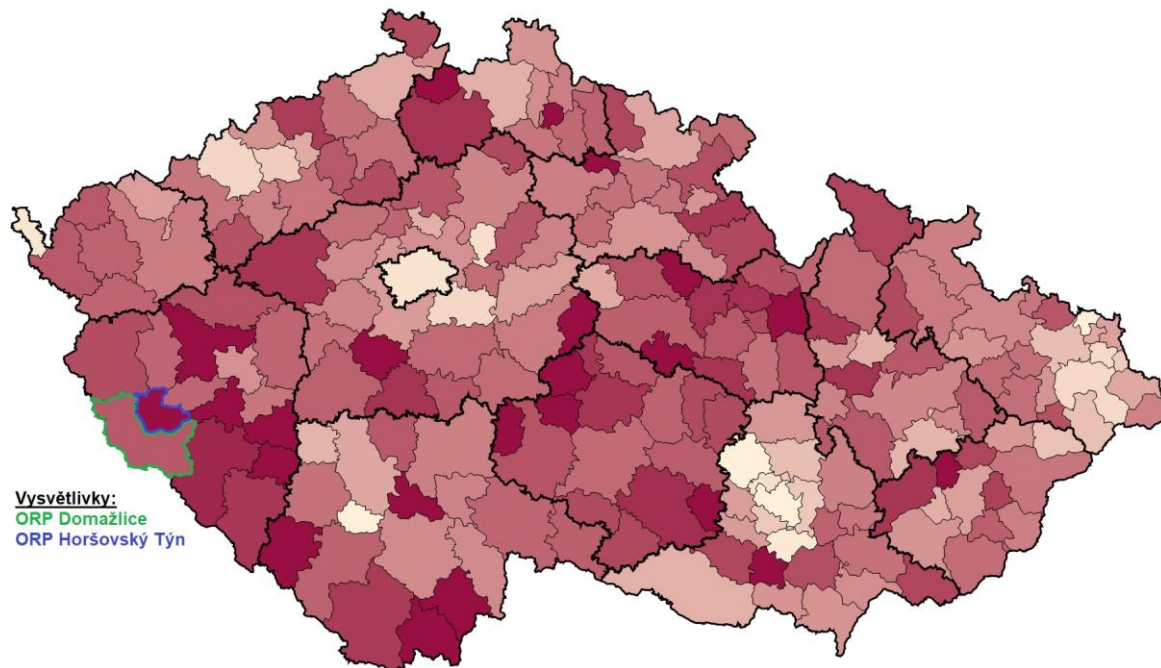
Školy bez speciálního pedagoga (2023/24) po ORP

PAQ
research

Školy bez speciálního pedagoga (2023/24)

<40 % 60 80 100 %

Průměr ČR: 72 %

Vysvětlivky:
ORP Domažlice
ORP Horšovský Týn

Zdroj dat: MŠMT

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Konkrétně v základních školách na území ORP Domažlice se ve školním roce 2023/2024 nacházelo 94 % ZŠ bez úvazku psychologa a 83 % ZŠ bez úvazku speciální pedagoga. Na území ORP Horšovský Týn byla dosažená čísla ještě více alarmující, celkem 86 % ZŠ vykazovalo nulový úvazek psychologa a celých 100 % ZŠ bylo bez úvazku speciálního pedagoga. Tato čísla potvrzují závažnost nedostatku odborných pozic v základních školách ve vybraných oblastech. Nedostatek školních psychologů a speciálních pedagogů způsobuje to, že děti, které potřebují speciální péči nebo psychologickou podporu, často nemají možnost jí ve škole dostat. To může vést ke zhoršení nejen jejich vzdělávacích výsledků, ale i celkového psychického zdraví. Situace navíc zvyšuje tlak na pedagogy, kteří musí často sami řešit problémy, na něž nejsou dostatečně odborně připraveni.

POČET ŽÁKŮ CIZINCŮ

Další oblast týkající se rovných příležitostí ve školách, které je třeba se věnovat, je počet dětí a žáků cizinců. Ten v českých školách v posledních letech výrazně narůstá, což je výzvou pro celý vzdělávací systém. Děti a žáci z cizích zemí často čelí jazykovým bariérám a kulturním rozdílům, proto potřebují speciální podporu, která povede k úspěšnému začlenění do výuky. České školy se snaží těmto potřebám vyhovět, avšak kapacity na jazykové asistenty a podpůrné programy jsou často omezené. Inkluze dětí a žáků cizinců také vyžaduje přizpůsobení učebních materiálů a větší důraz na

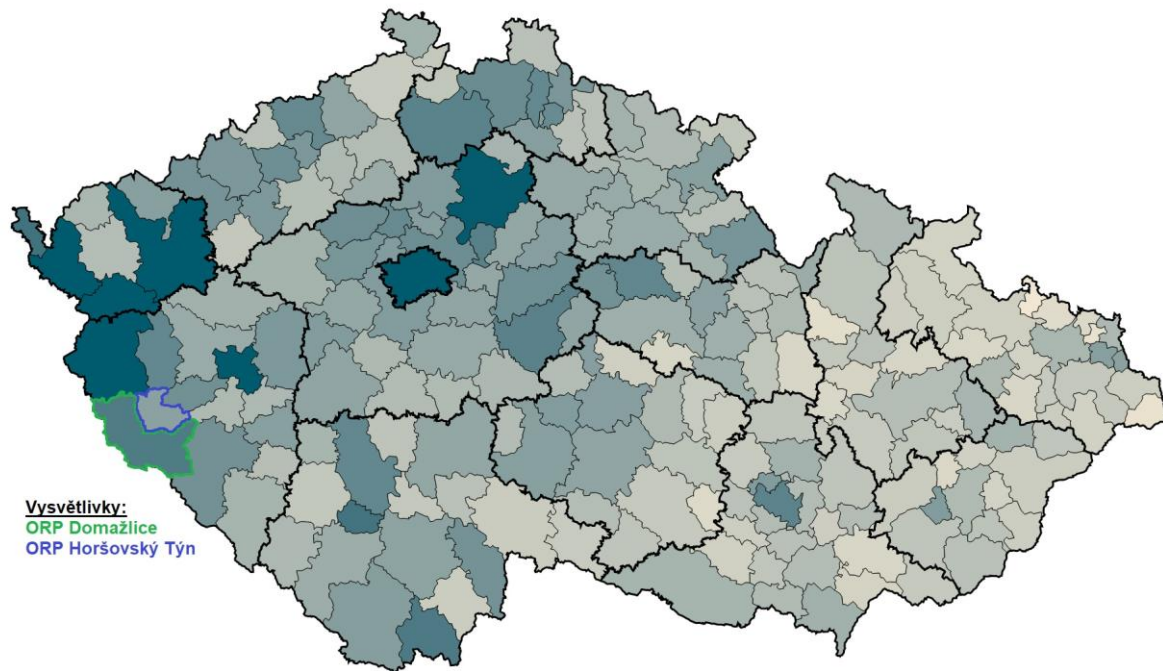
rozvoj pedagogů, aby dokázali s těmito dětmi a žáky pracovat. Následující obrázek č. 6 znázorňuje počet žáků cizinců v základních školách ve školním roce 2023/2024 za jednotlivá ORP v České republice.

Obrázek č. 6: Počet žáků cizinců v základních školách

Žáci–cizinci v základních školách (2023/24) po ORP

PAQ
research

Žáci–cizinci v základních školách (2023/24)
0 % 2,5 5 7,5 10 >12,5 %
Průměr ČR: 7,1 %

Zdroj dat: MŠMT

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Na území ORP Domažlice navštěvuje ZŠ celkem 9,6 % žáků cizinců a na území ORP Horšovský Týn bylo zaznamenáno 6,3 % žáků cizinců. V porovnání s průměrem Plzeňského kraje, který vykazuje hodnotu 10,1 %, se hodnota ORP Horšovský Týn drží pod průměrem a hodnota ORP Domažlice dosahuje téměř stejné hodnoty.

POPIS PŘÍČIN A NÁVRH AKTIVIT, KTERÉ POMOHOU NASTAVIT ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI A ELIMINOVAT SELEKTIVITU

Jednání pracovní skupiny pro rovné příležitosti proběhlo formou kulatého stolu, kdy se jednotlivé příčiny a návrhy aktivit mohly náležitě probrat. Dané problémy však bývají diskutovány v průběhu všech jednání, neboť se jedná o problémy palčivé. Bylo tak identifikováno pět hlavních problémů.

1. Nedostatek specializovaných pracovníků na odborných pozicích (asistentů pedagoga, chův, logopedů a absence školních psychologů a speciálních pedagogů) v MŠ

Členové pracovní skupiny identifikovali dvě hlavní příčiny tohoto problému, a to nedostatečné financování pro všechny tyto pozice ze strany státu a fyzický nedostatek logopedů, školních psychologů a speciálních pedagogů v území zapříčiněný nepřipraveností systému na inkluzi. Je však důležité zmínit možnost financování školního asistenta a školního speciálního pedagoga v MŠ prostřednictvím dotační výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ II z OP JAK. Pokud je v MŠ přítomné alespoň jedno dvouleté dítě, může školní asistent vykonávat také činnosti chůvy.

Návrh aktivit k vyřešení problému je stejný jako u následujícího bodu a bude popsán níže.

2. Nedostatek specializovaných pracovníků na odborných pozicích (logopedů, speciálních pedagogů a školních psychologů) na ZŠ

Stejně jako u předchozího problému jsou příčiny dvě, a to nedostatečné financování těchto pozic ze strany státu a fyzický nedostatek logopedů, školních psychologů a speciálních pedagogů v ZŠ v území zapříčiněný nepřipraveností systému na inkluzi.

Návrhů aktivit na zmírnění tohoto problému je několik, ovšem všechny aktivity musí vzejít od státu a nedají se řešit v území SO ORP. Prvním návrhem je zajištění stabilních financí pro specializované pracovníky ve školství. Tyto finance by měly být pevnou součástí rozpočtu školy, nikoliv pouze dotacemi, na které většinou již další dotační programy nenavazují. Pokud nebude vytvořen stabilní systém financování speciálních pedagogů, logopedů a školních psychologů, není možné očekávat příliv těchto pracovníků. Ve školním roce 2024/2025 jsou plánovány dvě novely, přičemž jedna se týká institucionalizace podpůrných pedagogických pozic v ZŠ, tedy financování těchto pozic ze státního rozpočtu, konkrétně jde o „nastavení systémových a jednotných pravidel fungování pozice školní speciální pedagog a školní psycholog“. Další aktivitou, která by měla podpořit tyto pozice, je otevření potřebných oborů na Západočeské univerzitě v Plzni, která v současné době žádné tyto speciální pracovníky negeneruje. Další dvě aktivity nesouvisí přímo s tvorbou podmínek pro vytvoření speciálních pozic v území, ale se zmírněním dopadů neexistence logopedů a školních psychologů. V dřívějších dobách bylo zvykem, že běžný pedagog mohl absolvovat příslušné kurzy a vykonávat tak určité logopedické úkony, nyní toto legislativa neumožňuje, ale současně nepodporuje logopedy jako takové. Další pomoc by bylo posílení týmu pedagogicko-psychologické poradny (PPP) v Domažlicích.

3. Přednostní umístování žáků se SVP do škol s menším počtem žáků

Příčina tohoto problému je zjevná, v menších školách je nižší počet žáků ve třídách a žáci se SVP mají možnost individuálního přístupu, proto jsou i rodičům v PPP tyto školy doporučovány.

Z vyjádření ředitelů škol s menším počtem žáků plyne, že se nebrání přílivu těchto žáků, neboť i oni cítí, že je to pro ně prospěšné, ale potřebují upravit podmínky tak, aby to byli schopni zvládnout. Jedná se především o usnadnění práce ředitelům. Je několik možností, jak toho docílit. Jednou z cest je snížit úvazek ředitelům, aby se mohli alespoň jeden den plně věnovat administrativním úkonům spojeným s vyšším procentem žáků se SVP. Další možností je stabilní financování pozice tzv. „koordinátora inkluze“. Opět by se nemělo jednat o financování z dotací či šablon, které nemají pokračování a žádnou návaznost. Tento „koordinátor inkluze“ by měl řešit administrativní úkony spojené s vyšším procentem žáků se SVP, např. tvoření individuálních vzdělávacích plánů, komunikaci se speciálně-pedagogickým centrem a pedagogicko-psychologickou poradnou, měl by komunikovat se všemi pedagogy na škole o jejich potřebách speciálních pomůcek, objednávat je atd. Ani tato řešení se nedají uskutečnit bez přispění státu, ORP nemá žádnou pravomoc.

4. Nízká časová dotace pro individualizaci výuky vedoucí k rozvoji potenciálu každého žáka

Tento problém navazuje na problém předchozí. Nízká časová dotace pro individualizaci výuky omezuje možnosti pedagogů přizpůsobit obsah a způsob vyučování tak, aby odpovídalo potřebám a schopnostem jednotlivých žáků. Nedostatek prostoru pro individuální přístup často vede k tomu, že někteří žáci nemají příležitost naplno využít svůj potenciál. Řešení problému vyžaduje kombinaci systémových změn a podpory pedagogů. Klíčovým krokem může být snížení počtu žáků ve třídách, což učitelům umožní více se věnovat individuálním potřebám každého žáka, avšak řešit takto uvedený problém není aktuálně v kompetencích a možnostech většiny škol ani ORP. Další možností je navýšení času vyhrazeného pro individualizaci ve školním rozvrhu či zavedení podpůrných programů např. ve formě speciálních konzultačních hodin. Vhodně využívané digitální technologie a platformy mohou rovněž pomoci pedagogům efektivně sledovat pokrok žáka a přizpůsobovat mu obsah výuky. Dalším řešením může být snížení administrativní zátěže pedagogů, která představuje značné množství povinností, které nesouvisí přímo s výukou, ale zahrnují vyplňování různých dokumentů, vyřizování administrativních úkonů a plnění různých formálních požadavků. Tyto povinnosti zabírají čas, který by jinak pedagogové mohli věnovat přípravě na výuku a individuální práci se žáky.

5. Nezájem některých rodičů o rozvoj potenciálu vlastního dítěte

Někteří rodiče vědomě i nevědomě podceňují nebo zanedbávají rozvoj potenciálu svých dětí, což může mít dlouhodobé důsledky na jejich sebedůvěru, vzdělání i budoucí uplatnění. Vědomě mohou své děti omezovat na základě vlastních hodnot, předsudků nebo osobních ambicí, kdy je směřují k cestám, které sami považují za správné, často z obav, že podpora určitých aktivit by dítě odvedla od jimi preferovaných cílů. Nevědomý nezájem může pramenit z pracovního vytížení, nedostatku informací nebo vlastních nenaplněných ambicí, které na dítě nevědomky přenáší. Oba tyto přístupy mohou dítěti bránit v rozvoji silných stránek a negativně ovlivnit jeho sebevědomí a schopnost naplno využívat svůj potenciál. Jako řešení se jeví pořádání různých vzdělávacích akcí a setkání v území či přímo v jednotlivých školách, kde by rodiče diskutovali s pedagogy a zástupci jednotlivých specializovaných organizací (např. PPP) a vzdělávali se o důležitosti individuálního rozvoje dětí. Je důležité, aby rodiče naslouchali zájmům a potřebám svých dětí. Další možností je zapojení školy do procesu, např. poskytováním praktických informací a rad o tom, jak identifikovat a podporovat potenciál a silné stránky dítěte nebo pomocí konzultací zaměřených na rozvoj dětí, při kterých lze rodičům poukázat na to, jak významně mohou přispět k naplnění potenciálu svého dítěte.